Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029

Elinkeinoelämän keskusliitto, EK kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ja tulla kuulluksi E-kirjeestä Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

EK pitää hyvänä, että hallitus on valmistellut Suomen avaintavoitteet EU-vaikuttamisen osalta koko tulevan EU-vaalikauden ajalle, ja että sen rinnalla laaditaan myös ajantasaiset tavoitteet ja vaikuttamisstrategiat kullekin vuodelle. On tärkeää, että Suomen EU-vaikuttamista kehitetään ennakoivampaan ja aloitteellisempaan suuntaa.

EK:n näkemyksen mukaan E-kirjeen Suomen kantaosiossa esitetyt päälinjat ovat kannatettavia, samoin kuin lähtökohta, että Suomi toimii jäsenvaltiona aktiivisesti, luottamusta herättävästi ja ratkaisuhakuisesti.

Suomen tavoitteet globaalisti vahvasta ja toimintakykyisestä unionista sekä perusoikeus- ja demokratiapolitiikan ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamisen jatkamisesta ovat erittäin kannatettavia. **EK:n näkemyksen mukaan Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen Suomen pääprioriteettina on ensiarvoisen tärkeää, samoin kuin kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ja puhtaan siirtymän edistäminen.**

On tärkeää, että **reilut ja toimivat sisämarkkinat pysyvät strategisen kilpailukyvyn keskiössä.** Valtiontukikilpailun osalta olisi kuitenkin merkityksellistä, että tilapäisistä joustoista eroon pääsemiseksi Suomella olisi valmius tarjota muita vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja investointien toteutumisen edistämiseksi. Tällainen ratkaisu voisi olla esimerkiksi uuden, strategisesti tärkeisiin investointeihin kohdennettavan EU-rahoitusvälineen luominen.

EK kiinnittää huomiota siihen, että osana **Suomen strategisen kilpailukyvyn vahvistamista seuraavan komission kaudella on varmistettava muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa** Suomen saavutettavuuden turvaaminen viennin ja tuonnin kulmakivenä sekä yhteiskunnan toiminta- ja huoltovarmuuden turvaajana. EK:n näkemyksen mukaan on hyvä, että kokonaisturvallisuutta ja suomalainen huoltovarmuuskonseptia edistetään myös EU-tasolla.

E-kirjeessä esitetyt näkemykset liittyen unionin laajentumisprosessiin ovat kannatettavia. On hyvä, että hallitus huomioi laajentumisen tarkoittavan myös nykyistä suurempia sisämarkkinoita ja uusia kasvumahdollisuuksia suomalaisyrityksille. EK:n näkemyksen mukaan EU:n laajentumispolitiikan osalta on tärkeää, että **Suomi vaikuttaa ajoissa EU-rahoituksen muodostumiseen ja varojenjakokriteerien osalta myös siihen, että Euroopan unionin ulkoraja-alueiden merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle** ja niiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä painotetaan riittävissä määrin.

EK yhtyy E-kirjeessä esitettyyn tavoitteeseen jäsenvaltioiden velkakestävyyden vahvistamisesta sekä siitä että seuraavalla rahoituskaudella varoja suunnataan tutkimukseen, innovaatioihin ja osaamiseen sekä digitaalista ja vihreää siirtymää edistäviin toimiin. EK kuitenkin näkee, että

nykyisessä tilanteessa E-kirjeen kantaa EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen, tulisi uudelleen tarkastella kokonaisuutena ei pelkästään perustuen lainanotolla rahoitettaviin EU-tason rahoitusvälineisiin. **EK pitää tärkeänä, että muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa unioni pystyy vastamaan haasteisiin oikeilla ajassa kiinni olevilla keinoilla.** EU:n on kyettävä pitämään kiinni vahvasta tuestaan Ukrainalle ja sen EU-jäsenyydelle.

Suomen avaintavoitteet liittyen EU-sääntelyyn osana strategista kilpailukykyä ovat kannatettavia ja niitä tulee soveltaa muiden politiikkalohkojen ohella EU:n sosiaalipolitiikkaan ja työelämäsääntelyyn.

EU-työelämäsääntelyn ei tule heikentää Euroopassa toimivien yritysten kilpailukykyä. Seuraavalla komission kaudella **EU-työelämäsääntelyn ja muiden mahdollisten toimenpiteiden on tuettava yritysten kasvuedellytyksiä, mahdollisuuksia luoda uusia työpaikkoja ja palkata työvoimaa**. Tämä edellyttää sääntelyltä joustavuutta ja enemmän mahdollisuuksia huomioida eri toimialojen ja yritysten erilaiset tarpeet. Sääntelyn tarpeetonta lisäämistä ja yritysten hallinnollisen taakan kasvattamista on vältettävä.

Työmarkkinoiden joustavuutta ja mahdollisuutta reagoida nopeasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin tulee lisätä. Myös olemassa olevaa sääntelyä tulee tarkastella kilpailukyvyn näkökulmasta ja purkaa sääntely, jonka yritysten kilpailukykyä heikentävä vaikutus on suurempi kuin vaikutus sosiaalisen suojelun näkökulmasta. Paremman sääntelyn periaatteiden, huolellisten vaikutustenarviointien ja kilpailukykytarkastelun tulee olla vakiomenettelyjä sosiaalista ulottuvuutta kehitettäessä. Erityisesti sitovan EU-tason työelämäsääntelyn kasvattaminen vie kehitystä kilpailukyvyn edistämisen näkökulmasta väärään suuntaan, jäykistää työmarkkinoita sekä lisää yritysten hallinnollistataakkaa ja -kustannuksia. Lisäksi on arvioitava huolellisesti sitovan EU-sääntelyn haitalliset vaikutukset pohjoismaiseen työmarkkinamallin. Vahvat työmarkkinaosapuolet ja työmarkkinaosapuolten sopimusvapaus ovat pohjoismaisen työmarkkinamallin kulmakivi ja tärkeä hyvinvointivaltion osatekijä. Sitova EU-työelämäsääntelyä siirtää työmarkkinaosapuolten toimivaltaa lainsäätäjälle ja luo merkittäviä haasteita pohjoismaisen työmarkkinamallin, työehtosopimusperinteen ja työmarkkinaosapuolten sopimusvapauden säilyttämiselle.

Eurooppalaiset yritykset eivät pärjää kansainvälisessä kilpailussa ilman osaavaa työvoimaa. Osaavan työvoiman saatavuus on koko Euroopan laajuinen haaste, jonka poistamiseksi, työperäisen maahanmuuton edistämiseksi ja työntekijöiden vapaan liikkumisen helpottamiseksi tarvitsemme kansallisia ja EU-tason toimenpiteitä. Lisäksi tarvitsemme kansallisia panostuksia osaamisen kehittämiseen, uudelleen kouluttamiseen ja koulutukseen sekä osaamiseen liittyvien EU-ohjelmien tukea osaajapulan ratkaisemiseksi.

Jäsenmaita tulee kannustaa pitämään huolta työllisyydestä ja taloutensa tasapainosta. Jäsenmailla tulee olla jatkossakin sekä oikeus päättää sosiaaliturvan sisällöstä että myös velvollisuus rahoittaa etuusmenonsa. EU-tasoinen rahoitusvastuu toimisi vastoin tätä tavoitetta. Sosiaaliturvapolitiikan osalta EU-tason sääntelyä tarvitaan huolehtimaan siitä, että jäsenmaiden välillä liikkuvat työntekijät saavat asianmukaisen sosiaaliturvan ja kahdenkertaiselta vakuuttamisvelvollisuudelta vältytään.